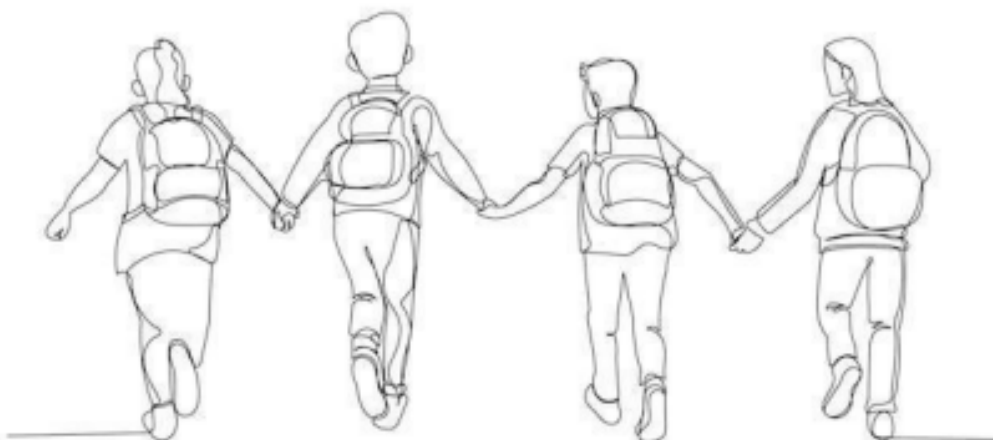

o. MODUL

A ROMA KÖZÖSSÉG TÖRTÉNETE

A roma közösség Indiából származik, és az iszlám invázió után a Közel-Keletre és Európába vándorolt. Európában ez a közösség, különösen a háborús időszakokban, kulturális, nyelvi és vallási sajátosságai miatt különböző üldöztetéseknek volt kitéve.

A cigányok spanyolországi eredetű jelenléte Portugáliában a 20. század második felére nyúlik vissza.

A XVI. és XX. század között a roma közösség egymást követő elnyomó politikák célpontja volt, amelyek célja részleges vagy teljes felszámolásuk, valamint kényszerű letelepedésük és kulturális asszimilációjuk volt. Ezen politikák mellett ezek az emberek számos szankciónak is ki voltak téve, többek között nyilvános korbácsolásnak, a férfiak kényszermunkára ítéelésének, valamint egyének és családok brazíliai és afrikai kolóniákba való deportálásának. Ezen túlmenően szigorú korlátozásokat kerültek bevezetésre ellenük, például betiltották a romani nyelvet, jellegzetes ruházatukat és hagyományos kulturális szokásaikat, valamint a gyermekek intézményesített formális oktatását. Bár csak ritka kivételek esetén alkalmazták, a halálbüntetés is része volt a kiszabott büntetések repertoárjának, ami jól mutatja az e etnikai csoport ellen gyakorolt intézményes erőszak mértékét.

Bár a 15. században érkeztek Portugáliába, és a 16. századtól kezdve üldöztetésnek és az országban való tartózkodásukat tiltó törvényeknek voltak kitéve, állampolgárságukat csak 1822-ben ismerték el. Az állampolgárságuk elismerésének ellenére továbbra is léteztek a roma közösségeket célzó elnyomó törvények.

A romák a legnagyobb etnikai kisebbséget alkotják Európában, miközben a történelmileg a legtöbb üldözés, előítélet, diszkrimináció és különböző formájú erőszak célpontjai voltak. A mai napig fennmaradt negatív sztereotípiák nagyrészt azokból az elnyomó gyakorlatokból erednek, amelyeknek a romák évszázadokon át ki voltak téve. A velük szembeni előítéletek gyakran kapcsolódnak szakmai tevékenységükhöz, valamint kényszerű nomád életmódjukhoz, amelyek többször is alapul szolgáltak a roma közösség iránti bizalmatlansághoz és marginalizáláshoz.

Ma is a diszkrimináció és a kirekesztés jellemző a roma közösség tagjaira, már egészen kis koruktól kezdve. Számos nehézséggel küzdenek és korlátozott hozzáférésük van különböző emberi jogokhoz, például az oktatáshoz, a minőségi egészségügyi ellátáshoz és a megfelelő lakhatáshoz. A munkaerőpiacra való integráció [BM4] [BM5] szintén nehéz, ami végső soron nagyobb szegénységhez és társadalmi kirekesztéshez vezet. (Európai Parlament, 2022).

A munkaerőpiacról való kirekesztés a roma közösség portugáliai befogadásának fő akadályja.

Sok portugál roma vallomása szerint a társadalmi inklúziójuk legfőbb akadályja nem az oktatás hiánya, hanem a munkaerőpiacról való szisztematikus kirekesztés. Az képzettségtől vagy a megszerzett készségektől függetlenül a tapasztalatok mindig ugyanazok: a foglalkoztatás kapui zárva maradnak.

A kötelező iskolai oktatást (akár a középfokú oktatást) befejező fiatal romák a gyakorlatban ugyanazokkal a nehézségekkel szembesülnek a munkához való hozzáférésben, mint az oktatásban nem részesültek. Ez olyannyira általános, hogy a társadalom is tényként ismeri el.

Így az iskolát gyakran haszontalannak tekintik. Nem azért, mert nem értékelik az oktatást, hanem mert a tapasztalatok szerint a diploma nem jelent valódi lehetőségeket. Ez nem az iskola elleni előítélet: ez a folyamatos kirekesztés gyakorlatban való megtapasztalása.

Ezt a valóságot megerősítő adatok

Csoport	Munkanélküliségi ráta (2021)
Cigány népesség (15–64 évesek)	63 %
Nem roma népesség (ugyanazon korosztály)	9%

Forrás: RAOS 2021, idézi a Roma Közösségek Megfigyelőközpontja (2022)

Az oktatás nem csökkenti jelentősen a romák munkanélküliségét:

12. osztályt végzett romák	→	43% munkanélküli
12. osztályt végzett nem romák	→	11% munkanélküli

Forrás: Lakásügyi és Városrehabilitációs Intézet (IHRU), Nemzeti jelentés a roma közösségekről 2021 (RAOS 2021).

Érdekesség:

Közvetlen diszkrimináció a munkaerő-felvétel során: Egy kísérleti tanulmány (2020) keretében 1200 fiktív önéletrajzot küldtek ki lisszaboni és portói állásajánlatokra.

- A roma identitással kapcsolatos névvel és fényképpel ellátott önéletrajzok 68%-kal kevesebb interjúra való meghívást kaptak, mint az azonos önéletrajzok nem roma névvel és fényképpel.
- A hatás roma nők esetében is azonos volt.

Forrás: „Etnikai diszkrimináció a foglalkoztatáshoz való hozzáférésben Portugáliában”, Pedro C. Vicente, Nova SBE & NOVAFRICA, 2021.

Hivatalos nyilatkozat: A Migrációs Főbiztos Hivatala (2022) kijelenti:

„A foglalkoztatási diszkrimináció a roma közösségek kirekesztésének fő tényezője, még az oktatást is meghaladva.”

Összefoglaló egy mondatban: A 12. osztály elvégzése körülbelül 60%-kal csökkenti a munkanélküliség kockázatát egy nem roma fiatal számára, de egy roma fiatal számára ez a védelem szinte nem létezik.

Az Európai Parlament és a 2019-es roma integrációs stratégiákról szóló jelentése által közzétett információk szerint a fiatal romák 68%-a korai iskolaelhagyó. Ezen felül a roma gyermekek csupán 18%-a jut el a felsőfokú oktatásba, míg a fiatalok 63%-a nem vesz részt semmilyen típusú oktatásban, foglalkoztatásban vagy szakképzésben. A munkaerőpiacon csupán 43%-uk dolgozik fizetett munkavállalóként. (Európai Parlament, 2022)

Ez az oktatási és munkaerő-piaci kirekesztés azt jelenti, hogy a romák 80%-a a szegénységi küszöb alatt él. Így látható, hogy a társadalmi és gazdasági marginalizálódás nagyrészt a fiatal korban tapasztalt strukturális akadályok közvetlen következménye, amely fenntartja az egyenlőtlenségeket és erősíti a diszkriminációt.

Ezek az adatok segítenek megérteni egy jelenséget, amelyet a közösségek maguk is gyakran jelentenek: azt a felfogást, hogy még a képzettség ellenére sem biztosítottak a foglalkoztatási lehetőségek. Sok roma fiatal számára a gyakorlati tapasztalatok azt mutatják, hogy az oktatás önmagában nem garantálja a munkához való hozzáférést. Így az iskolát gyakran nem önmagában tekintik haszontalannak, hanem olyan erőfeszítésnek, amely nem eredményez gyakorlati eredményeket, s ez aláássa a formális oktatás értékét.

Ez a felfogás nem a tanulás iránti érdeklődés hiányának eredménye, hanem inkább a tartós strukturális akadályokra adott válasz, amelyek magas szinten tartják a munkanélküliséget és megerősítik a társadalmi és gazdasági kirekesztés ciklusait.